

Achttien jongeren ronden het begeleidingsprogramma Youth at Risk af

Dat hij een agressief kereltje was, wist Ali zelf ook wel. Hij zat vorig jaar niet voor niets nog in de gesloten jongensinstelling in Mol. 'Iemand moest maar iets verkeerd tegen me zeggen en ik vloog er meteen op.' Nu hij net het begeleidingsprogramma Youth at Risk voor jongeren met een gerechtelijk dossier heeft afgerond, weet hij dat een vechtpartij niet het enige mogelijke antwoord is. Het besef kwam er na een intens leerproces: 'Een ander mens worden, dat lukt niet zomaar.'

DOOR NATHALIE CARPENTIER

Het infofilmpje dat ze vorig jaar lieten zien over Youth at Risk sprak Ali (*) wel aan. Hem, net als andere jongens in de gesloten instelling De Hutten in Mol. "In dat filmpje moesten ze van hoge palen springen en zo." Zijn ogen blinken. "Het leek net een speelkamp."

Een week met andere jongeren en een team vrijwilligers intensief buitenshuis trainen, drie doelen voor jezelf afbakenen, en na negen maanden thuis onder begeleiding van een coach die doelen verwezenlijken? Het verleidelijk simpele basisprogramma van Youth at Risk klonk Ali als muziek in de oren. Hij wou toen sowieso maar twee dingen: weg geraken uit Mol. En wegblijven uit de rechtbank.

Een brede grijns. "Maar het was geen uitstapje, het was écht serieus. Ze laten je daar diep nadenken over je eigen leven." Nee, spijt heeft hij er niet van. "En mijn moeder al helemaal niet."

Zijn twee begeleiders aan tafel in café Boven de Wet tegenover het Antwerpse justitiepaleis wisselen een snelle blik. Zo kennen ze Ali: stoerder dan hij werkelijk is. Maar tegelijk ook allerminst een doetje. Net als de achttien jongeren die vandaag het YAR-programma afronden, had Ali een gerechtelijk dossier bij de jeugdrechter. De gepleegde feiten: fysieke agressie, diefstal, drugsbezit en -verkoop.

"Ik vocht veel, gewoon op straat. Voor het minste werd ik kwaad. Zodra iemand een opmerking maakte over mijn uiterlijk, vloog ik erop." Hij wuift met zijn hand. "En o ja, drugsbezit ook nog. Een paar grammen wiet, maar dat is niet erg, hè."

Hij knijpt zijn ogen dicht tot spleetjes, licht en kijkt dan even naar Kris Claes, de coördinator van YAR, en Michael Franken, die hem negen maanden coachte als vrijwilliger. "Ik moet de waarheid toch vertellen, mannen?" Dan kijkt hij weer naar ons. "Ik gaf altijd toe wat ik had mispeuterd. Dat was ook voor YAR al zo. Ik haat liegen."

Dat scenario zal zich nog een paar keer herhalen tijdens het gesprek. Af en toe toetst Ali even af. Nu het proefproject afgerond is, was een gesprek met een van de jongeren mogelijk, op voorwaarde dat het anoniem was en mét begeleiders erbij. Om privacyredenen. En omdat het doorgaans om minderjarigen ging en de hele wereld niet hoeft te weten wat ze ooit op hun kerfstok hadden. Jongeren niet vastpinnen op hun verleden, is de filosofie van YAR.

Een pijnlijke parodie

Ali zelf is net achttien. Zijn dossier werd een paar maanden geleden gesloten door de jeugdrechter 'vanwege het positieve parcours dat hij het voorbije jaar heeft afgelegd'. Een plezierreisje was die start-week nochtans niet. Een gemakkelijk verdiende vrijegeleide uit de gesloten instelling al evenmin.

"Een echt trainingskamp was het: om zes uur op en om twaalf uur pas in bed", foertert Ali, half gespeeld. "En je moest altijd op tijd zijn. Alles doen wat ze vroegen. Aan die regels wen je nog snel, maar uren op die stoel zitten babbelen, dat doe ik nooit meer!"

Praten moesten de deelnemers. Veel praten over keuzes en verantwoordelijkheid, tot vervelens toe. Het centrale thema van

■ Youth at Risk leert jongeren met een gerechtelijk verleden vooral dat ze meer gedragsopties hebben. Coördinator van YAR Kris Claes: 'In elke situatie in je leven kun je een keuze maken. Hoe het ook afloopt, je blijft verantwoordelijk. Is het resultaat positief, dan krijg je applaus. Is het negatief, dan kun je de schade herstellen.'

FOTO FLIP CLAES

Vroeger begon ik te vechten om niets

Youth at Risk klinkt verdacht simpel, soft zelfs. "In elke situatie in je leven kun je een keuze maken", legt Claes uit. "Hoe het ook afloopt, je blijft verantwoordelijk. Is het resultaat positief, dan krijg je applaus. Draait het toch negatief uit, dan kun je de aangerichte schade nog altijd proberen op te ruimen."

"We proberen de aandacht te vestigen op de echte feiten in je leven. Dan zie je welk verhaal je er zelf rond hebt gebreid. En hoe je die verhalen soms gebruikt om je eigen negatieve keuzes te verantwoorden. Ali heeft dingen meegemaakt die je normaal gezien niet zou mogen meemaken. Maar als hij iets mispeuterde, schoof hij dat te vaak af op zijn verleden."

Hier wordt niets bedekt met de mantel der liefde, maar de confrontatie aangegaan. Een harde les voor Ali. Hij was eerst woest toen Mark, de Amerikaanse trainer, hem vroeg een parodie te maken over alle ellende die hem was overkomen. "Ik was zó pissed. Ik had Mark een *sallette* kunnen verkopen. Een komedie maken over mijn vader, over zijn vertrek? Was die nu op zijn hoofd gevallen?"

Tot het laatste moment bleef hij koppig weigeren. "Vraag me niet waarom, maar vlak voor het mijn beurt was, heb ik een knop omgedraaid. Samen met een andere kerel van Mol heb ik die komedie toch gemaakt. Ik weet niet waarom, maar ineens moest ik er zelf om lachen. Daarna

voelde ik mij precies weer leeg vanbinnen."

Michael, zijn coach, knikt. "Dat was Ali's keerpunt. Van die eerste ontmoeting in Mol herinner ik mij naast zijn charismatische blik toch vooral zijn harde, agressieve opstelling. Na die komedie was hij veel opener, kon hij makkelijker omgaan met mensen. Alsof er een gewicht van zijn schouders was gevallen toen."

Zó kwaad

Al was Ali er nog lang niet. En zijn drie doelen waren evenmin meteen binnen handbereik: zijn agressie aanpakken, een opleiding tot automechanicus volgen en geen strafbare feiten meer plegen. Hij blaast. "Ineens een ander mens worden, lukt niet zomaar. En ik heb ook voor een moeilijke school gekozen."

Michael knikt. "Hij had ook in zijn vorige school kunnen blijven door een andere richting te kiezen. Maar hij moest en zou automechanica volgen. Nu zit hij in een strenge, katholieke school. En hij doet dat perfect." Ali begint te glunderen. "Ik moet niet alleen *jobkes* op school doen, ik mag ook werken aan échte auto's van mensen buiten de school. Omdat ik zo goed kan sleutelen aan versleten motoren."

Als Ali er al de brui aan wilde geven, dan herinnerde Michael hem eraan dat hij er zelf voor had gekozen. Dat is ook de taak van de vrijwilligers, verduidelijkt Claes.

"Voor ze aan de week beginnen, krijgen ze alle details en alle regels van het programma te horen. Dan kunnen ze nog terug. Maar als ze eenmaal gekozen hebben, moeten ze zich aan hun keuze houden. De vrijwilligers engageren zich ook om er elke week, negen maanden lang, te staan voor hen. Ze willen misschien ook liever op zaterdag naar Germinal Beerschot gaan kijken."

Ik was zo pissed. Een blijspel maken over mijn vader? Waren ze nu helemaal op hun hoofd gevallen?

Eén keer moest Michael 's nachts uitrukken om Ali tot rede te brengen. Ali's ogen schieten weer vol vuur als hij het oprakelt. "Ze hadden de auto van mijn zus helemaal vol gekrast. De achterraut was kapot, de zijspiegel afgebroken. Ik was zó kwaad. Pas toen Michael arriveerde, ben ik gekalmeerd."

Oordelen doen de coaches niet, de bal

terugkaatsen wel. En de jongeren wijzen op hun eigen gedrag. "Vroeger reageerde ik sowieso agressief", zegt Ali. "Nu weet ik dat ik over veel ook kan praten, soms kan ik er zelfs om lachen. Dat zie je bij de anderen ook, die zijn ook allemaal veranderd."

Af en toe laat hij zich nog even meeslepen. Zoals eind december op school, toen hij met zijn hoofd elders zat. "Mijn opa had kanker, ik wist dat het zijn laatste dagen waren. Ze gingen mij iets laten weten als het zover was."

Ali hield zijn gsm dichtbij, controleerde om de haverklap of hij toch geen oproep had gemist. "Toen mijn leerkracht dat zag, moest ik mijn gsm afgeven. Toen ik weigerde en zei dat ik telefoon verwachtte, dacht hij meteen dat ik loog."

Ali wond zich op, kreeg fiks ruzie met zijn leerkracht praktijk. Pas na een duchtig gesprek in het bijzijn van Ali's oom en Kris Claes werden de plooiën weer gladgestreken. "Nu gaat het weer perfect, net twee vrienden die samen een garage runnen."

Slechte vrienden

Ali is niet meer in aanraking gekomen met de politie. Hij is ook niet meer in de verleiding gekomen om zijn oude leventje te hervatten, beweert hij zelf. "Vroeger deed ik altijd wel mee." Waarmee? Schamper: "Verkeerde dingen. Toen ik terugkwam, vroegen ze of ik weer meeging. Maar ik heb nee leren te zeggen."

"Vroeger kende ik op elke hoek van de straat wel iemand. Nu nog altijd, maar ik praat niet meer met hen. Ik heb nu een paar vrienden met wie ik goed om kan gaan, meer heb ik niet nodig. Veel mensen brengen je in de problemen. Wat die over mij denken, interesseert me niet."

Hij stopt abrupt. Een blinkende BMW, 5-serie, scheurt voorbij. Ali wijst naar het raam. "Zo'n BMW ga ik ook halen!" Michael wisselt snel een blik met Kris. "Nadat ge uw rijbewijs hebt gehaald, hè!"

* Ali is niet de echte naam van de jongen.

Wat is Youth at Risk?

- Vandaag wordt het proefproject Youth at Risk afgerond. De organisatoren haalden de mosterd in de Verenigde Staten. Gedurende elf maanden werden achttien jongeren uit de regio's Hasselt, Genk en Antwerpen met een gerechtelijk dossier intensief begeleid door een team van professionele trainers en tientallen getrainde niet-professionele vrijwilligers.

- Na oriëntatiegesprekken volgen de jongeren een intensieve trainingsweek, waarin ze drie concrete persoonlijke doelen proberen af te lijnen. Een team van vijftig mensen leert hen verantwoordelijkheid voor hun gedrag op te nemen.

- Daarna begeleidt één vrijwilliger een jongere negen maanden lang individueel om die doelen te bereiken.

- Uitgangspunt van YAR: de feiten die de jongeren op hun kerfstok hebben, worden niet verbloemd, maar het heeft ook geen zin ze erop vast te pinnen. Het gaat erom vooruit te kijken. YAR startte vorig jaar met de steun van het Vlaams kabinet van Welzijn.

- De resultaten zijn positief. Een jaar voor Youth at Risk waren de achttien jongeren allemaal in aanraking gekomen met de politie, de voorbije maanden was dat voor dertien onder hen alvast niet meer het geval. Ook op school en op het werk is vooruitgang geboekt.

(NC)

Meer info: www.yarvlaanderen.be